

Verslag

Titel verslag: Medische Werkgroep Hoboken
Datum vergadering: 15/06/2017
Plaats vergadering: Zaal Breughel Districtshuis Hoboken
Datum volgende vergadering: ~~Donderdag 14/12/2017~~ Gewijzigd naar dinsdag 12/12/2017

Naam	Bedrijf	Naam	Bedrijf
Aanwezig			
Elke Adriaenssens	VMM	Isa Smolders	CLB De Wissel
Sanne Borremans	Kind en Gezin	Guy Thys	PIH
Kathleen Degroeve	Logo Antwerpen	Veronique Van Langenhove	Stad Antwerpen, districtssecretaris Hoboken
Kristel Heyman	Stad Antwerpen, afdeling energie en milieu	Liesbet Van Rooy	VAZG
Tine De Voecht	St. Agnes Basisschool	Dr. Emmy De Graef	Umicore
Tim Joye	Geneeskunde voor het Volk, Hoboken	Kathelijne Toen	Stad Antwerpen, voorzitter districtscollege Hoboken
Jan Kegels	Umicore	Pieter De Wilde	Stad Antwerpen, wijkoverleg Hoboken
Dr. Vera Nelen	PIH (voorzitter)		
Verontschuldigd			
Omar Fathi	Districtsraad Hoboken		
Eric Fierens	OVAM		

Agenda

- Samenstelling en vertegenwoordiging/mandaat medische werkgroep
- Resultaten loodgehalte in bloed voorjaar 2017
- Wat kunnen we meer doen?
  - Qua deelname
  - Qua info aan de bewoners, aan district
  - Qua info bij verbouwingen
- Toelichting VMM luchtkwaliteitsmetingen
- Stand van zaken Umicore
- Stand van zaken actieplan: info over Cd en As
- Communicatie: nieuwsbrief en infomarkt
- Varia

1. Samenstelling en vertegenwoordiging / mandaat medische werkgroep

De medische werkgroep Hoboken heeft globaal genomen de juiste samenstelling om de lood-in-bloedresultaten op te volgen en de gezondheidsaspecten te bespreken.

*OVAM: Eric Fierens liet weten dat hij vanaf augustus 2018 met pensioen gaat. OVAM gaat ervan uit dat een vertegenwoordiger niet meer noodzakelijk is aangezien het onderzoek naar de historische bodemverontreiniging rond de vestiging vrijwel afgesloten is en de bodemsanering van Moretusburg, Hertogvelden en het zuidwestelijk gedeelte van Vinkevelen reeds geruime tijd geleden doorgevoerd is. De medische werkgroep vindt het wel aangewezen de opvolger te kennen om minstens een aanspreekpunt (contactpersoon) te hebben bij OVAM die kan gecontacteerd worden bij problemen of specifieke vragen rond bodem.

=> Liesbet Van Rooy vraagt na bij OVAM.

*Huisartsenkring Hoboken-Kiel-Valaar. PIH schreef begin dit jaar de huisartsenkring aan. Aangezien er niet onmiddellijk een reactie kwam, nam Tim Joye contact op met voorzitter en secretaris. Er is nog geen duidelijkheid over de geschikte contactpersoon langs wie de informatiedoorstroming kan gebeuren. In het verleden was er te weinig informatiedoorstroming, dit knelpunt moet weggewerkt worden.

=> Vera Nelen neemt contact op met Hadewijch De Clerck, secretaris van huisartsenkring Hoboken-Kiel-Valaar om dit uit te klaren.

Wat betreft vorming voor de huisartsen is er contact opgenomen met de vormingsverantwoordelijke Sylvie Van Bylen. Het is zeker interessant voor nieuwe / jonge huisartsen. De oudere huisartsen zijn bekend met de problematiek, maar opfrissing en aanvulling van kennis is altijd welkom. Vorming is opgenomen in het vormingsplan 2018.

=> Vera Nelen neemt contact op met Sylvie Van Bylen voor verdere afspraken en bekijkt samen met Logo de invulling.

Belangrijke items:

1. Soort van stappenplan bij verhoogde waardes. Wat moet er gebeuren met een waarde hoger dan 5, hoger dan 10, hoger dan 20...?
2. Praktische zaken: Wanneer vindt bloedprik plaats? Hoe deelname aan bloedprik verhogen?...

Opleiding kan tevens interessant zijn voor artsen van CLB.

*Mensen zitten niet ten persoonlijke titel in de medische werkgroep, maar voor hun organisatie. Belangrijk is dat iedereen zorgt dat de info doorstroomt binnen de organisatie. Bv. dat vertegenwoordiger van Kind en Gezin, CLB... alle relevant info laten circuleren via hun organisatie. Uitzondering tot nog toe was Paul Verhoeven die duidelijk aangaf ten persoonlijke titel in de medische werkgroep te zitten en de indrukken die hij opdoet in de buurt terugkoppelt naar de medische werkgroep. Aangezien er geen wijkcomité meer actief is, kan er via die weg ook geen vertegenwoordiger aangeduid worden. Wat betreft communicatie en informatie verstrekking aan bewoners zal het district Hoboken deze rol op zich nemen.

*De medische werkgroep komt 2 keer per jaar samen en kan eventueel extra samenkomen indien nodig (incident, naar aanleiding van acties uit het loodactieplan...).

* In een beperkte groep voorafgaand aan de medische werkgroep werd nagedacht over een nieuwe geschikte overlegstructuur. De medische werkgroep zou kunnen uitgebreid worden naar een overkoepelend overleg waarbij ook zaken die voorheen in de technische werkgroep werden besproken aanbod komen. Om te vermijden dat dit een te groot overleg wordt waardoor men niet tot concrete acties en beslissing komt, kan het overleg in 2 opgesplitst worden:

1. Informatief luik, met toelichting bloedresultaten PIH, resultaten metingen VMM, stand van zaken Umicore...

2. Partners die acties moeten ondernemen en beslissingen kunnen nemen.

Het vroegere departement LNE (nu departement omgeving) van de Vlaamse overheid met o.a. de afdelingen milieuvergunningen en milieu-inspectie maken momenteel geen deel uit van de medische werkgroep.

In het kader van de opvolging van het Vlaams actieplan lood zou een “technische werkgroep” de uitvoering van het actieplan gedurende enkele jaren opvolgen. De structuur van het overleg is nog niet uitgeklaard.

=>Belangrijk is wel om op te volgen hoe de 2 werkgroepen met elkaar gelinkt kunnen worden en op elkaar afgestemd kunnen worden.

Bij de volgende medische werkgroep kan de agenda gemaakt worden volgens stramien van een informatief luik en een meer actie gericht deel van de partners.

*Universiteit Antwerpen: Sinds PIH het voorzitterschap van UA heeft overgenomen (na pensionering van professor Meheus) is er geen vertegenwoordiger meer geweest van de UA. Het zou nochtans aangewezen en interessant zijn als UA de resultaten van de bloedprikken kan bekijken vanuit hun (wetenschappelijke) expertise en dit kan toelichten op de medische werkgroep. Misschien kunnen de resultaten van de laatste jaren onder de loep genomen worden door een student.

=>Vera Nelen neemt contact op met Ramona Hambach (UA, vakgroep epidemiologie en sociale geneeskunde) om te zien of UA nog een rol op zich wil nemen.

2. Resultaten lood-in-bloedwaarden voorjaar 2017 (PIH)

- Hoge deelname: 50,8% of 217 van de 427 kinderen tussen 1 en 12 jaar. Vorige keer: 46,9%. Hoogste deelname in zone M01: 62,2%. Deelname in zone M02: 49,4% en zone M03: 44,8%.
- Controlegroep: 50 kinderen van 1ste kleuterklas en 1ste leerjaar van de school in de Jules Baeckelmanslaan.
- Bloedonderzoeken vonden plaats in maart, april en mei 2017.
- Gemiddelde waarde voor alle deelnemende kinderen: 5,07 µg/dl. Vorige campagne (najaar 2016): 5,32 µg/dl.
- Er zijn geen kinderen meer die zowel schoollopen als wonen in Moretusburg. Basisschool De Vlinder (Baron Sadoinestraat) is gesloten sinds het najaar 2014.

Samenvattende resultaten

- 66,6% van de deelnemers zit in klasse I (0-4 µg/dl). Vorige keer: 63,0%.
- 25,5% van de deelnemers zit in klasse II (5-9 µg/dl). Vorige keer: 29,4%.
- 6,5% van de deelnemers zit in klasse III (10-19 µg/dl). Vorige keer: 5,6%.
- 1,4% van de deelnemers zit in klasse IV (> 20 µg/dl). Vorige keer: 2,0%.
- Kleuters hebben hogere lood-in-bloedwaarden dan peuters. De vorige 2 campagnes was dit net omgekeerd.
- De zonale waarden per doelgroep nemen af met de afstand.
- Er zijn enkele uitschieters in de waarden in zone M01: 56,51 µg/dl (bij kleuters); 16,02 (bij peuters) en 22,77 (bij lagere school kinderen).
- Minimumwaarde bij peuters in zone M01: 8,42 µg/dl (4 peuters namen deel in zone M01).
- De laatste 5 jaar schommelt het gemiddelde loodgehalte rond de 5 µg/dl. In zone M01 is er een stijging sinds 2012.
- Kindje met hele hoge waarde wordt medisch opgevolgd. PIH heeft telefonisch contact gehad met het gezin naar aanleiding van de verhoogde waarden in plaats van enkel met brief. Logo en Kind en

Gezin zijn tevens langs geweest. Ontstopping van woning is gebeurd. Verbouwingen zijn bezig. Hoog risico om “historisch stof” te verspreiden in de woning.

=>Gezin wordt verder opgevolgd. Mogelijkheden voor kinderen om op andere locatie te kunnen spelen in de zomer en eventueel tijdelijk ergens anders onder te brengen tijdens verbouwingen worden bekeken. Bijkomende ontstoppingen kunnen gebeuren (indien aangewezen).

Umicore biedt aan om een aanspreekpunt voor de buurt aan te stellen, cfr. de wijkverpleegster van vroeger. Persoon wordt betaald door Umicore, maar tewerkgesteld bij een onafhankelijke organisatie, bv. Logo. Profiel is te bekijken, maar kan bv. een sociaal verpleegkundige zijn. Preventief werken is belangrijk aspect van de job, alsook het opvolgen van een nazorgtraject (bij gezinnen met kinderen met verhoogde waarden). Persoon kan ook concrete suggesties doen al naargelang de situatie / noden van het gezin (bv. nu zou het toch wel aangewezen zijn om opnieuw een ontstopping te doen in de woning...). Persoonlijk contact met de buurt is belangrijk. Persoon kan ook een werkplek hebben in de buurt (bv. Huis van het Kind).

=> Kathleen Degroeve vraagt na bij coördinator Logo en koppelt terug met Umicore.

Rapport “Bevolkingsonderzoek lood in bloed. Wijk Moretusburg-Hertogvelden. Voorjaar 2017.” van PIH in bijlage.

3. Wat kunnen we meer doen?

3.1 Qua deelname

- Deelname in een “georganiseerd milieu” zoals een school is hoog.
- PIH contacteert scholen waar kinderen uit de wijk schoollopen en gaat na in welke scholen gezamenlijke bloedprikacties zinvol zijn.
- Peuters (broertjes en zusjes van schoolgaande kinderen) kunnen ook op de school geprikt worden.
- Kind en Gezin kan info geven (over belang van bloedprik, risico’s bij verbouwingen...) en kan afspraken voor bloedprik van peuters bundelen (in samenspraak met PIH).
- De moskee breidt uit en de imam gaf aan om mee te willen werken.
=> Tim Joye geeft contactgegevens imam door aan Vera Nelen. Pieter De Wilde zal meegaan indien een overleg plaatsvindt.
- Vragen naar redenen voor niet-deelname via brief en via infomarkt.
- Ook de nog aan te werven “wijkverpleegkundige” is belangrijke factor en kan ingezet worden voor een plaatsbezoek bij niet-deelnemers. Zeker bij mensen wiens kind(eren) nog nooit deelnamen aan een bloedprikcampagne.
- District Hoboken maakt volgende bloedprikcampagne bekend via alle beschikbare kanalen: website, facebook, lichtkrant...
- Duidelijk benadrukken dat bloedprik en analyse gratis is.

3.2 Qua info aan bewoners, aan district

- Organiseren van een infomarkt omtrent de resultaten van de bloedprik na de medische werkgroep. 21/06/2017: eerste maal dat zo’n infomarkt doorgaat. Alle inwoners van Moretusburg en Hertogvelden hebben een brief van het district ontvangen. Uren van infomarkt zijn foutief gecommuniceerd, met name van 13-16u in plaats van 15-18u. Om iedereen de kans te geven zich te informeren zal de infomarkt doorgaan van 13-18u. In persbericht worden uren correct gecommuniceerd.
- Nieuwsbrief wordt hervormd. Infomarkt zal 2 keer per jaar doorgaan. In de 2 tussenperiodes zal de nieuwsbrief verspreid worden. Nieuwsbrief bevat niet alleen info over bloedresultaten en tips voor

bevolking. Het is de bedoeling in de nieuwsbrief om ook andere zaken te belichten (resultaten luchtmetingen, loodactieplan, stand van zaken acties...) en er een "samenverhaal" van te maken. In september wordt eerste nieuwsbrief nieuwe stijl verspreid.

- Wat als een inwoner uit het "buitengebied" (district Hoboken, maar buiten de 3 zones M01, M02 en M03 gelegen) ongerust is over zijn kinderen?

Het grootste risico situeert zich in zone M01 en neemt dan af in zone M02 en M03. Indien een ouder ongerust is, kan altijd voorgesteld worden om het kind te laten deelnemen aan een bloedprikcampagne. Dit is in het verleden nog gebeurd. Er worden geen kinderen geweigerd, er wordt wel niet actief reclame voor gemaakt. Als de waarde laag is, zijn de ouders meteen gerustgesteld.

3.3 Qua info bij verbouwingen

- Verbouwingen vormen een risico om oud stof opnieuw in circulatie te brengen. Belangrijk om dit regelmatig opnieuw onder de aandacht te brengen via verschillende kanalen (nieuwsbrief, info aan nieuwe inwoners...).
- Kind en Gezin kan info geven via contactmomenten of plaatsbezoeken.
- Wijkverpleegster is belangrijk aanspreekpunt en kan ook zelf verbouwingen in de buurt opmerken.
- Umicore kan meerdere ontstoffingen aanbieden afhankelijk van de situatie en noodzaak.
- De stad onderzoekt of via stedenbouwkundige vergunning bepaalde maatregelen opgelegd kunnen worden /extra info kan meegegeven worden. Sommige aanpassingswerken zijn evenwel niet vergunningsplichtig, of niet iedereen vraagt de nodige vergunningen aan.
- Probleem blijft dat mensen bij aankoop/huur van de woning vaak niet op de hoogte zijn van de problematiek.

Tip: Misschien kan aan VMM-meetpost informatie gehangen worden welke polluenten gemeten worden en waarom luchtmetingen uitgevoerd worden?

4. Toelichting resultaten luchtkwaliteitsmetingen in Hoboken (VMM)

- Meteogegevens:

- 2016 (januari-december): wind voor 45% uit ZW. Dit aandeel is iets groter in vergelijking met 30-jarige referentie. Gevolg: meetplaatsen iets meer beïnvloed door emissies van Umicore.

- Zware metalen in PM₁₀-stof:

- In 2016 voldeden de gemeten concentraties van:
  - nikkel aan de EU-streefwaarde van 20 ng/m³;
  - mangaan aan de WGO-advieswaarde van 150 ng/m³;
  - lood aan de Europese grenswaarde en de WGO-advieswaarde van 500ng/m³. Deze grenswaarde werd op meetplaats HB23 wel geëvenaard.
- Daarnaast was er in 2016 in Hoboken een overschrijding van:
  - de EU-streefwaarde voor arseen van 6 ng/m³ en de WGO-advieswaarde van 0,66 ng/m³ op alle meetstations;
  - de EU-streefwaarde en de WGO-advieswaarde voor cadmium van 5 ng/m³;
  - de WGO-advieswaarde voor nikkel van 2,5 ng/m³ op twee meetplaatsen.

- Trends:

- As: Schommelingen bij arseen waren sterker dan bij andere elementen over de jaren heen. Fluctuaties zijn het gevolg van enkele hoge piekwaarden (dag). Vanaf 2011 zijn de pieken minder. Arseen blijft ruim boven de EU-streefwaarde van 6 ng/m^3 . Vanaf eind 2015 is er opnieuw een stijgende trend.
  - Cd: De laatste maanden van 2015 een sterke stijging waardoor er ook in 2015 een overschrijding van de Europese streefwaarde optrad. Vanaf november 2016 was er opnieuw een dalende trend. Jaargemiddelde cadmium in 2016 nog steeds boven de Europese streefwaarde.
  - Pb: Door sterke stijging in november en december 2015 was er op één meetplaats overschrijding van de Europese grenswaarde. Ook in de eerste 2 maanden van 2016 zet de stijgende trend zich verder. Nadien bleven de loodconcentraties stabiel. Vanaf november 2016 was er opnieuw een dalende trend. Eind 2016 evenaarde het jaargemiddelde voor lood de Europese grenswaarde.
  - Ni: Vanaf 2014 is er terug een dalende trend.
- **Zware metalen in totale depositie**
    - De deposities zijn het hoogst op de meetplaats HB23 vlakbij de bedrijfsgrens van Umicore. Er kan enkel een indicatieve toetsing uitgevoerd worden; het jaargemiddelde voor Pb overschreed in 2016 de VLAREM richtwaarde. De VLAREM grenswaarde voor lood en richtwaarde voor cadmium werden wel gerespecteerd.
    - Trends:
      - Pb: In 2011 steeg de depositie opnieuw naar het niveau van 2009. Vanaf dan bleef depositie van dezelfde grootorde.
      - Cd: Van 1999 tot 2010: een dalende trend. Vanaf 2003 < VLAREM-richtwaarde. Vanaf 2010: terug licht stijgende trend. In 2015 keerde dit om naar dalende trend.
      - Zn: Dalend sinds de start van de metingen. In de eerste 2 maanden van 2017: een sterke stijging.
      - As: Van 2007 tot 2010: dalende trend. Vanaf 2011: dezelfde grootorde. Vanaf 2015: dalende trend en alarmdrempel gerespecteerd.
      - Cu: Depositie in de eerste 2 maanden van 2017 is vergelijkbaar met 2008.
- **SO₂-NO_x-PM₁₀-PM_{2,5}**
    - SO₂: In 2016 werd EU-uurgrenswaarde en alarmdrempel gerespecteerd. Jaargemiddelde lag in Hoboken meer dan dubbel zo hoog dan in Vlaanderen.
    - NO₂: In 2016 lagen uurconcentraties en jaargemiddelde onder EU-grenswaarde en WGO-advieswaarde. Jaargemiddelde concentratie was in 2016 gelijk aan die van Vlaanderen.
    - PM₁₀: Jaargemiddelde onder EU-grenswaarde. 11 dagen met daggemiddelden boven de $50 \text{ } \mu\text{g/m}^3$. De EU-norm ligt op 35 overschrijdingsdagen per jaar. WGO-dagadvieswaarde werd overschreden in 2016. Jaargemiddelde concentratie lag in Hoboken iets hoger dan in Vlaanderen.
    - PM_{2,5}: Jaargemiddelde onder EU-grenswaarde. WGO dag- en jaaradvieswaarde overschreden in 2016. Jaargemiddelde concentratie iets hoger dan in een virtueel voorstedelijk meetstation.

Document "Samenvatting: Luchtverontreiniging in de omgeving van de Umicore vestiging in Hoboken in 2016 en 2017" van VMM in bijlage.

5. Stand van zaken Umicore

Jan Kegels licht toe:

- Laatste immisieresultaten (cijfers Umicore; deze liggen systematisch hoger dan die van VMM)
- Projecten m.b.t. loodraffinaderij, smelter, hoogoven en convertor, interne logistiek
- Studies leefmilieu en R&D

Presentatie “Vermindering metaalimmissies” van Umicore in bijlage.

6. Stand van zaken actieplan: info over Cd en As

Actieplan lood wordt opgemaakt door de Vlaamse overheid. Medische werkgroep gebruikt lood als gidsstof, maar lood is zeker niet het enige probleem. Ook cadmium en arseen zijn belangrijke polluenten en worden opgenomen in het saneringsplan van de Vlaamse overheid.

Liesbet Van Rooy licht de adviesvraag aan de partnerorganisatie milieugezondheidszorg toe of de volksgezondheidskundige impact van arseenblootstelling via één van onderstaande onderzoeksmethodes aangewezen en/of mogelijk is:

1. vergelijken van arseen-immissies met gezondheidkundige advieswaarden voor chronische blootstelling aan arseen via inademing van omgevingslucht
2. blootstellingsmodellering
3. onderzoeken van bestaande of te genereren gezondheidsgegevens
4. humane biomonitoring van Arseen in urine, al dan niet gekoppeld aan de meting van effectmerkers

Na overweging van de pro's en contra's van deze 4 onderzoeksmogelijkheden stelt Agentschap Zorg en Gezondheid voor om blijvend in te zetten op het toetsen van de gemeten en gemodelleerde immissies (luchtconcentraties waaraan de bewoners zijn blootgesteld) aan de gezondheidkundige advieswaarde. Inhalatie is de belangrijkste opnameweg voor arseen in Hoboken en de veilige drempel die de gezondheidkundige advieswaarde is wordt ruim overschreden. Die vaststelling volstaat om blijvend te streven naar een daling van de immissies van arseen. Mogelijk biedt het onderzoek van de gezondheidsgegevens in de toekomst bijkomende mogelijkheden tot inschatting van de impact op de gezondheid van de immissies.

De presentatie van Agentschap Zorg en Gezondheid is in bijlage opgenomen.

Huisartsen zijn gecontacteerd via INTEGO-netwerk. Zij kunnen via die weg input geven.

7. Communicatie: nieuwsbrief, infomarkt en persbericht

Nieuwsbrief en infomarkt zijn hiervoor aan bod gekomen. Vanuit het kabinet leefmilieu van de stad is gevraagd om proactief te werken en na het overleg van de medische werkgroep een persbericht te versturen. Een ontwerp persbericht wordt besproken en aangepast. Het definitieve persbericht wordt als bijlage aan het verslag toegevoegd. Het is moeilijk om het beste moment te bepalen om het persbericht te versturen. Als medische werkgroep communiceer je best als eerste over de resultaten van de lood-in-bloedgehalten, daarnaast is het ook belangrijk om de infomarkt van 21 juni in de kijker te zetten. Het rapport van PIH moet wel eerst afgewerkt zijn alvorens het persbericht verstuurd kan worden. Het persbericht wordt vrijdag 16 juni verstuurd vanuit de voorzitter van de medische werkgroep Hoboken.

8. Varia

*Kathleen Degroeve (Logo): Een inwoner van de Kapelstraat gebruikt grondwater voor zijn tuin.
Jan Kegels (Umicore): Het verontreinigde grondwater van Umicore wordt sinds 2000 opgevangen met een drainage langsheen de Curiestraat. In 2011 werd de kwaliteit van het grondwater getest en voldeed dit aan de normen. Niettemin laat de burger best de kwaliteit van zijn grondwater testen en wordt het grondwater niet gebruikt voor een groentetuin.
Algemeen: Moestuiniëren zit in de lift, ook bij scholen. Er worden verschillende activiteiten gesignaleerd zoals een schooltje dat pompoenen kweekt, een middelbare school die kruiden uit eigen tuin wil gebruiken, omvorming van speelplaats naar natuurspeelplaats (grote zandbak)... Het is belangrijk om eenzelfde boodschap te geven zowel naar scholen, als naar de bevolking. Het wordt over heel Hoboken afgeraden om groenten te kweken.

=>Eva Bruynseels (Brede Leeromgeving) neemt contact op met Logo en zal dan de scholen informeren.

*Ontstoffingen werden aangeboden aan inwoners van de zone waar een verhoogde blootstelling is geweest en aan inwoners met kinderen met verhoogde waarde (> 10 µg/dl). 16 gezinnen gingen op het aanbod in. De resultaten en ervaringen kunnen in het najaar geëvalueerd worden.

Ontstoffingen kunnen gebeuren naargelang de noodzaak. Prioritair in zone M01, en in alle zones bij gezinnen met kinderen met verhoogde waarden (> 10µg/dl) en bij verbouwingen.

*In welkompakket voor nieuwe inwoners stak vroeger de brochure "Speel op veilig", nu een A4-papier met info.

Volgende datum Medische Werkgroep Hoboken: ~~donderdag 14/12/2017~~
Gewijzigd naar **dinsdag 12/12/2017** van **9 tot 12u** (districtshuis Hoboken, zaal Breughel)

Bijlagen bij verslag:

1. Rapport "Bevolkingsonderzoek lood in bloed. Wijk Moretusburg-Hertogvelden. Voorjaar 2017." van PIH
2. Document "Samenvatting: Luchtverontreiniging in de omgeving van de Umicore vestiging in Hoboken in 2016 en 2017" van VMM
3. Presentatie "Vermindering metaalimmissies" van Umicore
4. Presentatie omtrent volksgezondheidskundige impact van arseenblootstelling van AZG
5. Persbericht van medische werkgroep Hoboken, verspreid op 16/06/2017